

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e**

Az ügy száma: Gfv.VII.30.407/2019/15.

A tanács tagjai: Farkas Attila a tanács elnöke
. Gáspár Mónika előadó bíró
Dr. Csőke Andrea bíró

A felperes:

A felperes képviselője: 1000. számú Ügyvédi Iroda

Az I. rendű alperes:

Az I. rendű alperes képviselője: dr. H.V.kamarai jogtanácsos

A II. rendű alperes:

Az V. rendű alperes:

Az V. rendű alperes képviselője: Neptunus Felszámoló Csődmenedzser és Tanácsadó Korlátolt Felelősségű Társaság

A VI. rendű alperes:

A VI. rendű alperes képviselője: Temesi-Dávid Ügyvédi Iroda

A per tárgya: szerződés érvénytelensége

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a felülvizsgálni kért jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.383/2019/5/II. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és határozatának száma:

Fővárosi Törvényszék 64.P.23.427/2018/14. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 50.000 (ötvenezer) forint, a VI. rendű alperesnek 63.500 (hatvanháromezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy a felperes teljes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 3.280.000 (hárommillió-kétszáznyolcvanezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes és a II. rendű alperes 2006. augusztus 17-én hitelkiváltására és részben szabad felhasználás céljára devizaalapú (CHF) kölcsönszerződést - valamint annak biztosítására önálló zálogjogot, továbbá vételi jogot alapító szerződéseket - kötöttek az I. rendű alperessel, amelyben az I. rendű alperes 13.900.000 Ft-nak megfelelő 81.530 CHF kölcsön folyósítását vállalta.
- [2] A kölcsönszerződés I.8.1. pontja rögzítette az adósok nyilatkozatát arról, hogy a CHF/HUF árfolyam változásából eredő kockázatot vállalják; tudomásul vették továbbá, hogy amennyiben fennálló tartozásuk forintban átszámolva 10%-kal meghaladja a költség-előirányzatban meghatározott kölcsön összegét, a különbözet erejéig két díjfizetési perióduson belül rendkívüli előtörlesztésre kötelesek.
- [3] A szerződés IV. része külön tartalmazta az általános kockázatfeltáró nyilatkozatot, amely szerint az adósok tudomásul vették, hogy a hitelező teljeskörű tájékoztatást nyújtott részükre a külföldi devizanemben felvett hitel árfolyamkockázatáról, különös tekintettel arra, hogy a magyar forinttól különböző devizanemben felvett hitel törlesztési és kamatfizetési kötelezettségének összege erősen függ az adott deviza magyar forinttal, illetve egyéb devizákkal szembeni árfolyamának alakulásától. A deviza árfolyamának változása növelheti és csökkentheti a hitelszolgálat és a magyar forintban folyósított kölcsön összegét.
- [4] A szerződés 8.4. pontja szerint az adósok nyilatkoztak a hitelező általános szerződési feltételeiben és kölcsönnyújtási üzletszabályzatában foglaltak megismeréséről, továbbá arról, hogy az azokban és a szerződésben foglaltak rájuk kötelező elismeréséről. Kijelentették egyúttal, hogy a szerződéses konstrukció minden lényeges eleméről kimerítő tájékoztatást kaptak, tudomásul vették, hogy a szabályzatok a hitelező székhelyén ügyfélfogadási időben bármikor megtekinthetők.
- [5] A felperes a kölcsönszerződés biztosítékeként önálló zálogjogot, valamint vételi jogot alapító szerződést is kötött az I. rendű alperessel, a felperes tulajdonában álló ... hrsz.-ú, természetben ... szám alatti ingatlanra.
- [6] A kölcsönszerződés és a kapcsolódó megállapodások közjegyzői okiratba foglaltak.
- [7] Az I. rendű alperes által nyújtott kölcsönt a IV. rendű alperes refinanszírozta, az önálló zálogjogot az I. rendű alperes átruházta a IV. rendű alperesre. A IV. rendű a követelést a VI. rendű alperesre engedményezte.
- [8] A felperes fizetési kötelezettségének 2007 áprilisától maradéktalanul nem tett eleget, ezért az I. rendű alperes 2007.

november 23-án a kölcsönszerződést felmondta és a felperes tartozását 14.121.702 Ft-ban egyösszegben esedékessé tette.

- [9] Az I. rendű alperes az opciós szerződésben írt vevőkijelölési jogával 2009. május 26-án a **R. Kft.**-t jelölte ki a vételi jog gyakorlására. 2010. szeptember 15-én az I. rendű alperes, a **R. Kft.** és vevőként az V. rendű alperes adásvételi, egyben tartozásátvállalási szerződést kötöttek.
- [10] Az I. rendű alperes a felperessel szemben a kölcsönszerződésből eredő jogait 2012. április 5-én engedményezte a VI. rendű alperesre.
- [11] Az I. rendű alperes a külön törvényben előírt elszámolási kötelezettségének a tisztességtelen szerződési feltételekkel összefüggésben 2015. április 2-ával eleget tett.

A felperes keresete és az alperesek ellenkérelme

- [12] A felperes módosított keresetében elsődlegesen az I. rendű alperessel kötött kölcsönszerződés és a vételi jogot alapító szerződés érvénytelenségének megállapítását kérte az árfolyamkockázatról való tájékoztatás hibája miatt a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 203. § (6) és (7) bekezdése, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 4. § (1) és (4) bekezdése, 205. § (3) bekezdése alapján, valamint az érvénytelenség jogkövetkezményeként egyrészt a kölcsönszerződés hatályossá nyilvánítását annak megállapításával, hogy a VI. rendű alperes felé 11.626.342 Ft összegű tartozását 150 havi egyenlő részletben köteles megfizetni, kérte továbbá az V. rendű alperes tulajdonjogának törlését és a felperes tulajdonjogának visszajegyzését az ingatlan-nyilvántartásba. Másodlagos keresete az opciós szerződés érvénytelenségének megállapítására, továbbá a feltűnő értékaránytalanság megjelölt mértékben való kiküszöbölésével a megállapodás érvényessé nyilvánítására irányult, a kikötött szolgáltatás, ellenszolgáltatás feltűnő értékaránytalansága miatt. Hivatkozott ezen felül az öt évet meghaladóan kikötött vételi jog jogszabálysértő jellegére is.
- [13] Az I. rendű, a II. rendű, az V. rendű és a VI. rendű alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.
- [14] Az V. rendű alperes viszontkeresettel kérte a felperest kötelezni a perbeli ingatlan kiürítésére.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [15] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét és az V. rendű alperes viszontkeresetét elutasította.
- [16] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel támadott - keresetet elutasító - rendelkezését helybenhagyta.
- [17] A jogerős ítélet indokolása szerint a másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával abban, hogy a perbeli

kölcsönszerződés a IV. részében, valamint az I.8.1. pontjában az árfolyamkockázattal összefüggésben adott tájékoztatás világos és érthető jellege miatt nem volt tisztességtelennek minősíthető, ebből következően nem volt megállapítható az opciós szerződés érvénytelensége sem. Kifejtette, hogy a felek között létrejött devizaalapú kölcsönszerződés jellegzetessége, hogy a lerovó és a kirovó pénznemben, azaz forintban és devizában (CHF) meghatározott fizetési kötelezettség miatt a két deviza árfolyamának egymáshoz való elmozdulásából eredő pozitív és negatív hatásokat (árfolyamkockázat) a fogyasztó viseli. Az rPtk. 209. § (1) bekezdéséből, 205/A. § (1) bekezdéséből következően a felek egyedileg megtárgyalták a kölcsönszerződés devizaalapú jellegét, a devizaalapú konstrukcióból adódó elszámolási szabályok, az egyik félre abból eredő kockázat viszont általános szerződési feltételnek minősült. Annak ellenére, hogy a perbeli szerződés megkötésének idején a hazai jog még nem tartalmazta a 13/93/EGK irányelv (a továbbiakban: fogyasztói irányelv) 4. cikk (2) bekezdésének megfelelő szűkítő feltételt, a Kúria 2/2014. PJE jogegységi határozatában foglalt értelmezéssel a fogyasztói irányelv alapján kellett megítélni a devizakockázatról rendelkező szabályok tisztességtelenségét. Eszerint fennállhat a főszolgáltatás körébe tartozó szerződési feltételek tisztességtelensége, ha azok a fogyasztó számára nem voltak világosak és érthetők. Rögzítette az ítélőtábla, hogy a Kúria a 6/2013. és a 2/2014. PJE jogegységi határozatokban az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) döntéseivel összhangban határozta meg a világosság és érthetőség szempontrendszerét, amelyek szerint az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltételek tisztességéhez az kell, hogy mindezek lényegi tartalmáról a fogyasztó érthető és világos tájékoztatást kapjon. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az árfolyamváltozás lehetőségére, valamint arra, hogy annak milyen hatása lehet a törlesztőrészletre. Nem terjedhet ki azonban a tájékoztatás az árfolyamváltozás mértékére.

- [18] A másodfokú bíróság szerint megállapítható volt az ügyben az rPtk. 209. § (2) bekezdésében, valamint a fogyasztói irányelv 4. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály figyelembevételével, vagyis a szerződés megkötésére vezető valamennyi körülmény a kikötött szolgáltatás természete és az érintett feltételnek más szerződéses feltételekhez való kapcsolata értékelésével, hogy a felek közti kölcsönszerződés IV. része, továbbá az I.8.1. pontja a fogyasztó számára világosan és érthetően tartalmazta az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást. A IV. részben az adósok tudomásul vették az I. rendű alperes teljeskörű tájékoztatását a külföldi devizanemben felvett hitelhez kapcsolódó árfolyamkockázatról, különös tekintettel annak tényére, hogy a magyar forinttól különböző devizanemben felvett hitel törlesztési és kamatfizetési kötelezettségének összege erősen függ az adott deviza magyar forinttal, illetve egyéb devizákkal szembeni árfolyamának alakulásától. Következésképpen a devizaárfolyamának változása

egyenként növelheti és csökkentheti a hitelszolgálat és a magyar forintban folyósított kölcsön összegét. Ezen felül tartalmazza az I.8.1. pont az adósok vállalását a CHF/HUF árfolyamváltozásából eredő kockázatok körében, illetve a rendkívüli előtörlesztésre vonatkozó kötelezettségük tudomásul vételét abban az esetben, ha forintban meghatározott tartozásuk 10%-kal meghaladja a költségelőirányzatban szereplő forintban meghatározott kölcsönösszeget. Kitért a jogerős ítélet a szerződés I.1. pontjára, amely a forintban meghatározott kölcsönösszeg svájci frankban kifejezett tőkeösszegét, a törlesztőrészlet forint- és devizaösszegét, az átváltás árfolyamát tartalmazta, továbbá az I.4. pontra a törlesztőrészletek átváltásának elszámolási szabályairól, az I.3. pontra a folyósításkor irányadó átszámolási szabályokról, az I.4.1. pontra az ügyleti kamat kiszámításáról, a referenciakamatról (CHF-LIBOR). Mindebből következően a fogyasztó részére a kölcsönszerződésben adott tájékoztatás világos és érthető volt: mind a törlesztőrészletek, mind a tőke kapcsán tartalmazta a növekedés, illetve a csökkenés lehetőségét, vagyis azt, hogy a törlesztési és a kamatfizetési kötelezettség, a fogyasztót terhelő kötelezettség összege egyenként nőhet vagy csökkenhet; a 8.1. pont pedig egyértelműen kifejezte, hogy az adóst terheli az árfolyamváltozásból eredő kockázat. A felperes értelmezésével szemben a 8.1. pont második mondata a rendkívüli előtörlesztés szabályával nem hordozta azt a jelentést, hogy a törlesztőrészlet vagy a tőke legfeljebb 10%-os mértékkel haladhatja meg az eredeti összeget. A kikötés pusztán arra vonatkozik, hogy a megjelölt százalékos értékváltozás beállásával az adós rendkívüli előtörlesztésre kötelezhető, anélkül, hogy annak maximális mértékét a szerződés meghatározná.

- [19] Hangsúlyozta az ítéeltábla, hogy a perben vizsgált kérdést illetően az EUB ítélkezési gyakorlatában (C-96/14., C-186/16., C-126/17.) sem jelenik meg többletelvárás a Kúria jogegységi határozataiban foglaltakhoz képest. A felperes hivatkozásával ellentétben nem volt köteles az I. rendű alperes bemutatni a szerződés mögött álló közgazdasági törvényszerűségek, csupán az adott feltétel által szabályozott mechanizmus működését és annak a fogyasztó gazdasági kötelezettségeire gyakorolt hatását kellett érzékeltetnie. Devizakockázatról szóló rendelkezések kapcsán a pénzügyi intézmény akkor tesz eleget a fogyasztó felé tájékoztatási kötelezettségének, ha arról informálja, hogy az adott konstrukciójú szerződések esetén a devizaalapú elszámolás - mint a szerződés mechanizmusa - azzal a hatással jár, hogy ebből eredően árfolyamkockázat merül fel, amelyet teljes egészében a fogyasztó visel, ez pedig a törlesztőrészleteket és a tőketartozást megnövelheti. Ez utóbbiak azok, amelyek a fogyasztó gazdasági kötelezettségeinek változásával kapcsolatos információk. Nem terhelte a pénzügyi intézményt az árfolyamváltozás lehetséges okainak, azoknak az árfolyamra gyakorolt hatása közgazdasági ismertetése, amelynek lényeges tartalmát laikus fogyasztó nem is lett volna képes felmérni. A

felperes érvelésével szemben nem terhelte az I. rendű alperest a külföldi kamatlábak változásának törlesztőrészletekre gyakorolt hatásának bemutatása sem, az adott szerződéses konstrukcióban ugyanis a kamatváltozásnak nem volt közvetlen hatása a törlesztőrészletekre.

- [20] Az árfolyamkockázattal összefüggő tájékoztatás időbeliségének követelményét megfogalmazza az EUB C-51/17. számú ítéletének 76. pontja, a fogyasztói irányelv huszadik preambulum bekezdése pedig azt, hogy a fogyasztó számára lehetőséget kell biztosítani a szerződés valamennyi feltételének megismerésére. A másodfokú bíróság e kérdés vizsgálata során egyrészt annak tulajdonított lehetőséget, hogy a kölcsönszerződés IV. része tartalmazta az adósok nyilatkozatát a részükre adott teljeskörű tájékoztatásról a kockázatokkal összefüggésben. A nyilatkozat közokirati jellegénél fogva tanúsította a nyilatkozat megtételének idejére a tájékoztatás megtörténtét. A szerződés teljes tartalmának közjegyzői okiratba foglalásából következett továbbá, hogy a közjegyző a rá irányadó törvényi rendelkezések szerint a szerződő felek előtt ismertette az okirat tartalmát, a felperes a közjegyzőtől magyarázatot kérhetett, kérdést intézhetett hozzá. Az I. rendű alperesnek jogszabályi kötelezettsége volt ugyan a szerződéstervezet megküldése az adósok részére, melyre nézve a felperes állította, hogy nem történt meg, arra azonban nem hivatkozott, hogy a szerződéstervezet megküldését kérte volna. Az I. rendű alperes azt befolyásolni a szerződéstervezet megküldése esetén sem tudta volna, hogy a fogyasztó a szerződés aláírása előtt elolvassa és átgondolja az iratot. Az ítéletárból mindebből arra következtetett, hogy - a szerződéstervezet megküldésének megtagadása vagy a szerződési feltételek megfontolásának más módon való megakadályozása nélkül - a fogyasztó felperes nem volt elzárva a szerződéstervezet alapos megismerésétől. Nem volt a hitelnyújtó terhén értékelhető, hogy a szerződéstervezetet, annak a devizakockázatra vonatkozó rendelkezéseit a felperes nem tanulmányozta át a szerződéskötést megelőzően. A támadott kölcsönszerződés tisztességtelenségére megalapozatlanul hivatkozott a felperes, ezért nem volt alapos az az érvelése sem, ami a kölcsönszerződés érvénytelenségéből következően állította az opciós szerződés érvénytelenségét.

Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem

- [21] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet - elsőfokú ítéletre kiterjedő - hatályon kívül helyezését és közbenső ítélet meghozatalával a felek közti kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítását, valamint az elsőfokú bíróság utasítását kérte a per további tárgyalására és újabb határozat hozatalára.
- [22] Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet az rPtk. 205. § (3) bekezdésébe, 209. § (1) bekezdésébe, az rHpt. 203. § (6) és (7) bekezdéseibe, a 41/1997. (III. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: THM rendelet) 12. § a) pontjába ütközően jogszabálysértő, nem felel meg az EUB C-186/16., C-51/17. számú döntéseinek.

- [23] Állította, hogy nem volt megfelelő a részére adott tájékoztatás az árfolyamkockázat viselésével összefüggésben, egyrészt az EUB ítélkezési gyakorlata szerint elvárt minimális tartalmi követelmények hiányában, másrészt azért, mert nem történt kellő időben a szerződéskötést megelőzően.
- [24] Álláspontja szerint jogszabálysértő az ügyben eljáró bíróságok következtetése a fogyasztó részére nyújtandó tájékoztatás tartalmára. A perbeli kölcsönszerződéshez kapcsolódóan külön okiratba foglalt kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült, a szerződés maga pedig mindösszesen annyit rögzít, hogy a devizaárfolyam megváltozhat, amellyel összefüggésben a törlesztőrészlet nőhet és csökkenhet. A C-186/16. számú és a C-51/17. számú ítéletekre hivatkozással állította, hogy a fogyasztó csak akkor képes átlátni a nemzeti fizetőeszköz súlyos leértékelődésének törlesztőrészletekre gyakorolt hatását, ha tudomása van arról, hogy ennek lehetősége fennáll, a futamidő alatt a nemzeti fizetőeszköz súlyosan leértékelődhet. A felek szerződéséből ennek lehetősége nem tűnik ki és az sem, hogy ezzel összefüggésben a törlesztőrészlet olyan mértékben is megnőhet, hogy annak teljesítésére az adós már nem lesz képes. A törlesztőrészletek növekedése, illetve csökkenése a fogyasztó számára nem foglalja magában egyúttal azt is, hogy a nemzeti fizetőeszköz súlyosan leértékelődhet, ezzel összefüggésben pedig a törlesztőrészlet olyan mértékben is megnőhet, hogy annak teljesítésére nem képes. Minderről a felperes nem kapott tájékoztatást, az árfolyamkockázatról, valamint annak viseléséről szóló szerződéses rendelkezés ezért nem volt világos, nem érthető, a 2/2014. PJE jogegységi határozat III.1. pontja szerint tisztességtelen, az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése szerint semmis. A szerződés fő tárgyát érintő feltétel tisztességtelensége az egész szerződés semmisségéhez vezet [rPtk. 239. § (2) bekezdés].
- [25] A C-51/17. számú ítélet 46. pontjából, az rPtk. 205. § (3) bekezdéséből és a THM rendelet 12. § a) pontjából levezetve állította, hogy az I. rendű alperesnek a szerződéskötést megelőzően kötelezettsége volt a szerződés minden lényeges körülményéről, feltételéről tájékoztatást adni a felperesnek, a szerződés tervezetét megismertetni vele. Az I. rendű alperes nem bizonyította a perben, hogy a szerződés tervezetét átadta volna a felperesnek. A jogerős ítélet indokaival szemben nincs jelentősége annak, hogy a fogyasztó nem kért tervezetet a szolgáltatótól, hiszen a szolgáltatónak nem kérésre, hanem minden egyes esetben kötelezettsége volt a tervezet átadása a THM rendelet szerint. Rámutatott az utóbb hatályba lépett 2009. évi CLXII. törvény 13. § (1) bekezdésére, amely a perbelit követően kötött szerződések esetén a szerződéskötést megelőző háromnapos határidővel írja elő a szerződéstervezet átadását a fogyasztó részére. Utalt a Kúria Konzultációs Testületének 2019. április 10-i üléséről készült emlékeztető 5. pontjára is, amely szerint akkor nem kifogásolható, hogy az árfolyamkockázatról való tájékoztatást tartalmazó okirat

aláírására a szerződéskötéssel egyidejűleg kerül sor, amennyiben a félnek elegendő idő áll rendelkezésére annak áttanulmányozására a szerződés aláírását megelőzően.

- [26] Állította, hogy a 2/2014. PJE jogegységi határozat III.1. pontja szerint a perbeli szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást tartalmazó feltételének tisztességtelenségéhez vezet, hogy arról a felperes a szerződés megkötése előtt kellő időben nem kapott tájékoztatást.
- [27] Az I. rendű alperes, valamint a VI. rendű alperes felülvizsgálati ellenérelme a jogerős ítélet hatályban fenntartására irányult. Egyetértettek a jogerős ítélet indokaival.
- [28] A felperes 2020. április 22-i beadványában bejelentette, hogy az V. rendű alperes jogutódjaként perbevonja az **O.P.N.** Kft.-t, a keresettel érintett ingatlan időközbeni értékesítése miatt annak új tulajdonosaként.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [29] A Kúria elsőként azt rögzíti, hogy a keresettel érintett ingatlan esetén bekövetkezett tulajdonszerzés nem eredményezett az anyagi jog szabályai szerint szinguláris jogutódlást - alanycserét - a per alapjául szolgáló jogviszonyban, ezért nem volt helye a felperes bejelentésével kapcsolatban a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 61-62. §-ában írt intézkedések megtételének. Az ingatlan továbbértékesítésének ténye új - törlési - keresetet alapozhat meg az új jogszerzővel szemben. A Kúria előtt felülvizsgálati eljárásban - a felülvizsgálati kérelem rendkívüli perorvoslat jellegéből következően - a keresetváltoztatás és a bizonyításfelvétel tilalma érvényesül, új kereseti igény nem terjeszthető elő [rPp. 270. § (1) bekezdés, 247. § (1) bekezdés, 275. § (1) bekezdés].
- [30] A Kúria a jogerős ítéletet a rPp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az ott megjelölt okból nem találta jogszabálysértőnek.
- [31] A felülvizsgálati eljárás korlátaiból következően [rPp. 272. § (2) bekezdés, 275. § (2) bekezdés] a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia a felperes felülvizsgálati kérelme alapján, hogy a perbeli kölcsönszerződés alapján áttekinthetően, világos és érthető tartalommal jelentek-e meg az árfolyamkockázat összefüggései a fogyasztó számára, ezen felül megismerésének lehetővé tételével biztosított volt-e, hogy a fogyasztó felmérje a vállalt kötelezettséget.
- [32] Az árfolyamkockázat a kirovó és a lerovó pénznem eltéréséből adódó, szükségképpen és automatikus következmény, a devizaalapú kölcsönszerződések jellegéből következik [6/2013. PJE jogegységi határozat III/2. a) pontjához tartozó indokolás; EUB C-51/17. számú ítélet]. A kölcsönszerződés részét képező általános szerződési feltételeknek az árfolyamkockázat viselését szabályozó kikötései a szerződés főszolgáltatására vonatkoznak, ezért adott esetben nem világos, nem érthető jellegük miatt a kikötések tisztességtelenségén keresztül idézhetik elő a szerződés -

egészének - érvénytelenségét [1/2014. PJE jogegységi határozat 1. pontjához tartozó indokolás].

- [33] Az árfolyamkockázat mibenlétét szabályozó szerződéses feltételek átláthatóságával kapcsolatban felállított követelményrendszert maga a fogyasztói irányelv, az irányelvet a hazai jogba átültető szabályozás, valamint az EUB-nak a fogyasztói irányelvet kötelező jelleggel értelmező ítéletei adják meg, miként azokat a Kúria is értékelte és figyelembe vette vonatkozó jogegységi döntése meghozatalakor [2/2014. PJE jogegységi határozat 1. pontjához tartozó indokolás].
- [34] A C-26/13. számon indult előzetes döntéshozatali eljárásban - amelyet az alapügyben vizsgált devizaalapú szerződésben kikötött árfolyamrés, vagyis a folyósításra előírt vételi típusú árfolyammal szemben a törlesztőrészletek kiszámítására az adott deviza eladási árfolyama alkalmazását lehetővé tévő szerződéses feltétel tett indokolttá - a fogyasztói irányelv 4. cikk (2) bekezdésének értelmezésével úgy foglalt állást az EUB, hogy az adott alapügyben szereplőhöz hasonló szerződési feltétel esetén a szerződési feltétel világos és érthető megfogalmazásának követelménye alatt nem kizárólag az érintett feltétel nyelvtani szempontú érthetőségét kell érteni a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a szerződésnek átlátható jelleggel fel kell tüntetnie az érintett feltételben meghatározott külföldi pénznem átváltási mechanizmusának konkrét működését, valamint az e mechanizmus és a kölcsön folyósítására vonatkozó többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszonyt oly módon, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket.
- [35] Az EUB az előzőekben hivatkozott ítéletében tehát a fogyasztói irányelv 4. cikk (2) bekezdésével összefüggésben a világos és érthető megfogalmazás szempontrendszerébe tartozóként generális jelleggel határozta meg az alaki és nyelvtani érthetőség teljesülését, továbbá ezen felül a fogyasztó megalapozott döntéséhez olyan egyértelmű és érthető kritériumok megadását, amelyekből a fogyasztó előre láthatja a kikötés eredményeként jelentkező, őt érintő gazdasági következményeket. Szintén általánosan megfogalmazott követelményként jelenik meg az EUB ítéletében az az elvárás, hogy a fogyasztó számára ténylegesen lehetőséget kell biztosítani a szerződés valamennyi feltételének, továbbá a szerződéskötés következményeinek megismerhetőségére. A felállított szempontrendszer alkalmazása során fogyasztó alatt nem a konkrét fogyasztó értendő, hanem az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó. Az EUB ítéletének az a része, amely meghatározott külföldi pénznem átváltási mechanizmusának konkrét működése, valamint az e mechanizmus és a kölcsön folyósítására vonatkozó többi feltételben előírt mechanizmus közötti viszony bemutatásának elvárására vonatkozik, a konkrét előzetes döntéshozatali eljárás alapját jelentő szerződéses feltételre specializált megállapítás, abból

következően, hogy az eljárásban vizsgált különmemű árfolyamok kikötése - a szerződéses feltétel természetéből adódóan - feltételez és magában hordoz egy szükségszerű számítási műveletet.

- [36] A Kúria a C-26/13. számú ítélet kihirdetése után, annak iránymutató megállapításai figyelembevételével hozta meg a 2/2014. PJE jogegységi határozatát, a 6/2013. PJE jogegységi határozattal addig el nem döntött jogkérdésekről. Idetartozott egyebek mellett a devizaalapú kölcsönszerződésekben az árfolyamkockázat korlátlan viselésére vonatkozó kikötés megítélése is.
- [37] A 2/2014. PJE jogegységi határozat értelmében a világos és érthető megfogalmazás, illetve az átláthatóság elvéből következően a vizsgált szerződéses feltétel tekintetében a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni a szerződéskötéskor, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, árfolyamkockázat esetén azt, hogy a jövedelme szerinti pénznem leértékelődésével annak hatása a fizetési kötelezettségére korlátlan. Az általános szerződési feltételekben szereplő, az árfolyamkockázat mibenlétére, tartalmára, viselésére vonatkozó kikötés akkor világos és érthető, ha az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára felismerhető, hogy a számára kedvezőtlen árfolyamváltozás korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, az árfolyam rá nézve kedvezőtlen változásának felső határa nincs [2/2014. PJE jogegységi határozat III/1. pontjához tartozó indokolás]. Kiolvasható a jogegységi döntés indokolásából az is, hogy az árfolyamkockázat várható alakulásának, realitásának megjelölése nem elvárás a fogyasztó felé teljesítendő tájékoztatással szemben. Ez utóbbi körbe tartozó többletinformációnak - így a fogyasztó által viselendő árfolyamkockázat nem valós vagy korlátozott jellegére közölt adatnak - csupán a szerződés egyértelmű megfogalmazásával, illetve a megfelelő tartalmú kockázatteljáró nyilatkozattal szemben, a bennük foglalt tájékoztatást lerontó hatás tulajdonítható.
- [38] Mindezeket követően hozta meg az EUB a C-51/17. számú ítéletét, amelyben kifejezetten az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződéses feltétellel összefüggésben értelmezte a fogyasztói irányelv 4. cikk (2) bekezdését. Kimondta, hogy a szerződési feltételek világos és érthető megfogalmazásának követelménye ahhoz, hogy a fogyasztók tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak, magában foglalja, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt - esetlegesen jelentős - gazdasági következményeit is. A pénzügyi intézmények feladatába tartozó tájékoztatásnak ki kell terjednie a kölcsönfelvevő

lakóhelye szerinti tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészletekre gyakorolt hatására. Mindezek közelebbről annyit jelentenek, hogy a kölcsönfelvevőnek világos tájékoztatást kell kapnia egyrészt arról, hogy a devizaalapú kölcsönszerződés aláírásával bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal, amely gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat, amennyiben az a pénznem, amelyben jövedelmét kapja, leértékelődik azon devizához képest, amelyben a kölcsönt nyújtották; másrészt fel kell hívnia a banknak a figyelmet az átváltási árfolyam lehetséges változásaira és a devizában felvett kölcsönnel összefüggő kockázatokra; végül pedig a fogyasztó számára tényleges lehetőséget kell biztosítani az összes szerződéses feltétel megismerésére.

- [39] Az előzőekben ismertetett követelményrendszernek a keresettel támadott szerződésre konkretizált alkalmazásával elsőként rögzíti a Kúria, hogy egyetértett az ügyben eljáró bíróságok álláspontjával abban, hogy önmagában a kockázatfeltáró nyilatkozat hiánya nem teszi tisztességtelenné a devizaalapú kölcsönszerződés vizsgált feltételeit. A felek közötti szerződés egyéb feltételei vagy további okirat, a fogyasztó részére a szerződéskötéshez kapcsolódóan adott külön tájékoztatás egyaránt alkalmas lehet az árfolyamkockázat mibenlétére és viselésére vonatkozó kikötések átláthatóságának biztosítására [rPtk. 205. § (3) bekezdés, 209. § (1) és (2) bekezdés; 2/2014. PJE jogegységi határozat, EUB C-186/16. számú ítélet]. A felperes részére a szerződéskötéshez kapcsolódóan szóban vagy írásban külön adott, igazolt tájékoztatás hiányában az árfolyamkockázat mibenlétére vonatkozó tájékoztatás tartalma a felek közötti szerződés, a részévé vált üzletszabályzat rendelkezéseinek tételes vizsgálatával volt feltárható.
- [40] A szerződési feltételek világos és érthető jellegéhez alapvető jelentőségű - de nem egyedüliként érvényesülő - alaki, nyelvtani szempontból elvárt érthetőséggel kapcsolatban megállapítható, hogy a kölcsönszerződés különálló IV. részében foglalt kockázatfeltáró nyilatkozat - szerkezeti elhelyezéséből, valamint megszövegezéséből adódóan - áttekinthető szerkezetben, egyértelműen azonosítható és értékelésre alkalmas, érthető tartalommal jelent meg a fogyasztó számára. A perbeli esetben az alaki szempontú érthetőség elvárása nem sérült.
- [41] Egyetértett a Kúria a jogerős ítélet álláspontjával abban, hogy a kölcsönszerződés ismertetett kikötései, így a IV. részében foglalt kockázatfeltáró nyilatkozat, az árfolyamkockázat viselésének az I.8.1. pontban kiemelt vállalása alapján - figyelembe véve a szerződés további feltételeit, idetartozóan a kirovó és a lerovó pénznem eltérését, az átváltás árfolyamát és elszámolási szabályait (I.1., I.3., I.4.) - a felperes - az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül - nemcsak azt vehette számításba, hogy a perbeli kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de fel kellett ismerje annak konkrét lényegét, mibenlétét, a fizetési

kötelezettségére gyakorolt hatását, továbbá azt, hogy kockázatviselésének nincs felső határa, az korlátlan. Nem rontotta le az előzőekben felsorolt szerződéses feltételek ismertetett tartalmát a rendkívüli előtörlesztés szabálya sem a kölcsönszerződés I.8.1. pontjának második mondatában, amely - a felperes álláspontjától eltérően, nem az árfolyamkockázat viselésének korlátjaként, hanem - kifejezetten az adósok futamidő alatt jelentkező további - rendkívüli - fizetési kötelezettségének előírása adott árfolyamváltozás esetére. A korlátlan árfolyamkockázat viselésére vonatkozóan az I. rendű alperes részéről nyújtott tájékoztatás teljesítette a világos és érthető megfogalmazás, illetve az átláthatóság követelményét, ebből következően nem volt megállapítható a keresettel támadott főszolgáltatást megállapító szerződéses kikötés tisztességtelensége.

[42] Az árfolyamkockázattal összefüggésben tartalmát tekintve megfelelő tájékoztatás esetében elfogadható az a megoldás is, ha a hitelező a szerződő fogyasztó figyelmét a szerződéskötéskor hívja fel és ekkor teszi lehetővé számára a vonatkozó szerződéses feltételek megismerését. Mindez a perbeli esetben megtörtént: a szerződéskötés körülményei - a közjegyzői okiratba foglalás, kiemelten az okirat közjegyzői felolvasása, a fél ügyleti akarata és az okiratban foglaltak megfeleltetése mellett [a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (Közjegyzői tv.) 120. § (1) bekezdés a), d) és e) pontok] - is arra utalnak, hogy a felperesnek módja volt megismerni, átgondolni és felmérni a vállalt kötelezettségeket, az árfolyamkockázat esetén azt, hogy a jövedelme szerinti pénznem leértékelődésével annak hatása a fizetési kötelezettségére korlátlan. A felperes azonban a per irataiból kitűnően az ügyletkötéssel járó teendőket teljes mértékben adóstársára, a II. rendű alperesre bízta: nemcsak a szerződés előkészítésével járó feladatokat hagyta rá, de rá hagyatkozva elhárította magától a szerződés felelős és alapos átgondolását is, anélkül, hogy abban rajta kívül álló tényező meggátolta volna. Jogszabálysértés nélkül következett ezért a másodfokú bíróság arra, hogy az árfolyamkockázat mibenlétével és viselésével összefüggésben áttekinthető szerkezetben és világos tartalommal megfogalmazott szerződéses feltételek megismerése biztosított volt a felperes számára a szerződéskötéskor, annak lehetőségével a felperes saját elhatározásából nem élt, ami nem volt a felperessel szerződő hitelező mulasztásaként - a perben az I. rendű alperes terhén - értékelhető.

[43] A kifejtettek értelmében a Kúria az rPp. 275. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Záró rész

[44] Az eredménytelen felülvizsgálati kérelem alapján a felperes az rPp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó rPp. 78. § (1) bekezdése szerint köteles megfizetni a felülvizsgálati ellenkérelmet

előterjesztő alperesek ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költségét, amelyet a Kúria a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3), (5) és (6) bekezdése alapján a kifejtett tevékenységgel arányban - az I. rendű alperes esetében áfa felszámítása nélkül, a VI. rendű alperes esetében áfával növelten (IM rendelet 4/A. §) - határozott meg. A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése, 14. §-a szerint az állam viseli.

- [45] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet (Veir.) 29. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2020. október 6.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Gáspár Mónika s.k.
előadó bíró, Dr. Csőke Andrea s.k. bíró

A kiadmány hitelélül: